

WAARDZEGGER

HERFST 2019

met o.a. :

- Fleurige agroranden
- Zeehonden rond de HW?
- Mollenbestrijding J/N
- Natuurlessen gestopt!
- Kierbesluit (deel 2)
- Dauwtrappen
- Veiligheidsmaaien of...
- En nog meer...

HWL

Hoeksche waards Landschap

Colofon

Waardzegger is een uitgave van Hoekschewaards Landschap (HWL), vereniging voor behoud en ontwikkeling van natuur en landschap in de Hoeksche Waard, opgericht in 1973.

Verschijnt ieder kwartaal
 ISSN 1389-7454
 Jaargang 12 nr. 3, oplage: 1900
 HWL-lidmaatschap € 30,00 per jaar
 IBAN-nr. NL48 INGB 0002 9980 08

Materiaal uit deze uitgave mag alleen voor niet-commercieel gebruik aangewend worden, met bronvermelding.

Ledenadministratie HWL

Postbus 1080
 3260 AB Oud-Beijerland
ledenadministratie@hwil.nl

Natuurbezoekerscentrum Klein Profijt

Zalmpad 11, 3261 MD Oud-Beijerland
 Telefoon: 0186 621 888
 Beheerder: Merijn van den Hoogenhoff
kantoor@hwil.nl
 Openingstijden:
 Dinsdag t/m vrijdag 10.00 – 17.00 uur
 Zaterdag en zondag 12.00 – 17.00 uur

Nationaal Landschap Centrum

Veerweg 1c, 3281 LX Numansdorp
 Telefoon: 0186 653 512
 Beheerder: Karin van den Berg
nlc@hwil.nl
 Openingstijden:
 Dinsdag t/m vrijdag 14.00 – 17.00 uur
 Zaterdag gesloten! Zondag 13.00 – 17.00 uur

www.hwl.nl

Dagelijks bestuur

Els van Veen (voorzitter) 078 618 0691
 Bob Wiggers (secretaris) 0186 616 362
 Peter Kloot (penningmeester) penningmeester@hwil.nl

Redactie

Piet Schram
 Aad Bruijnzeel
 Marcus Dekker
redactie@hwil.nl

Aanleveren kopij: in de eerste maand van ieder kwartaal, per email, uitsluitend in MS-Word, zowel tekst als foto's als aparte bijlage.

Druk

Quadraat Grafimedia B.V.
Vorbereiding verzending
 HW Werkt

 <https://www.facebook.com/hwlandschap>
 https://twitter.com/HW_Landschap
 <https://www.instagram.com/hoekschewaardslandschap/>

FSC logo

Redactioneel

Toegegeven: het was best spannend voor het eerst een Waardzegger samen te stellen.

Tenslotte moet je maar afwachten hoe 'de nieuwe' wordt ontvangen. Het viel mee. Bovendien geeft het een goed gevoel mailtjes te lezen met complimenten. Dat is motiverend en tevens bewijs dat we de goede weg zijn ingeslagen. Maar er is ook opbouwende kritiek. Daar zijn we blij mee, al wil dat niet zeggen dat daar direct ook iets mee wordt gedaan. Eén van de ideeën welke wel direct is ingevoerd, is per werkgroep een maximum aantal woorden en foto's per inzending vast te stellen. Dit, om de beschikbare ruimte zo eerlijk mogelijk te verdelen. Dat geldt vanzelfsprekend niet voor de werkgroep natuurfotografie. De middenpagina zal, als het enigszins kan, beschikbaar blijven voor een fotocollage of anderzijds, waarbij zoveel mogelijk het unieke en de verscheidenheid van ons Hoekschewaards Landschap te zien zal zijn.

In zekere zin geldt dit laatste ook voor de voorpagina. Persoonlijk vind ik dat de *cover* een *eyecatcher* moet zijn, het moet direct iets zeggen van het blad en de organisatie wat het vertegenwoordigt. Daarvoor een geschikte foto vinden, valt niet mee. Deze uitgave noemen we weliswaar de herfstuitgave, maar de inhoud beslaat bijna geheel uit artikelen over de zomer! Het blijft een dilemma welk jaargetijde de cover moet uitstralen. Uit het fotoarchief van de werkgroep natuurfotografie - en zeker ook van de Facebookpagina van Nationaal Landschap Hoeksche Waard - is het heel moeilijk om uit de meest prachtige foto's er eentje te selecteren die voldoet als. Deze moet namelijk bij voorkeur in *portrait* zijn, de onderste helft uit egale kleuren, zodat er tekst over kan worden geplaatst, het onderwerp horend bij het jaargetijde van uitgifte, en vooral, en dat maakt het zo complex, bij voorkeur herkenbaar als iets in de Hoeksche Waard!

Wat vinden we verder in deze uitgave?

Een diversiteit aan onderwerpen: allereerst stelt Tim Jochems zich voor als vaste kracht bij Terreinbeheer; een enthousiaste Marthijs Doolaar vertelt over zijn ervaring tijdens het plukseizoen van het fruit, voorafgaande aan de jaarlijkse Fruitsapdag; Rini Huisman licht het succes toe van de kleurrijke agrostroken; echt waar, de grijze zeehond ontdekt de Hoeksche Waard. Merijn van den Hoogenhoff vertelt waarom; Water Natuurlijk vindt mollenbestrijding op de dijken zinloos. Joost Kievit licht e.e.a. toe; verslag van het eerste deel van de vogelcursus met (weer) een enthousiaste groep deelnemers; helaas moeten de scholen in 's-Gravendeel het voortaan zonder natuurlessen op locatie doen; An Kievit stopt ermee en heeft geen opvolger; het tweede deel van het Kierbesluit door Martijn Verweijen; omdat in eerste instantie nog plaats voor kopij was, is Elza Dorsser gevraagd een artikel over de geslaagde planteninventarisatie aan te leveren, ik had nog wat goed te maken. Heb ik nu alles gehad? Nee. Ook is er een mooi verslag van het dauwtrappen op Hemelvaartsdag en een stuk over beleid v.w.b. het maaien van de bermen. En de activiteitenkalender natuurlijk.

Al met al is het weer gelukt om deze uitgave 'tot de rand' vol te krijgen, met dank aan iedereen die daaraan heeft bijgedragen! Veel leesplezier!

Foto voorpagina:

Ambachtsheerlijkheid Numansdorp
 (Marianne Pors-van Diggelen)

Piet

Van het bestuur

Als ik dit stukje schrijf, is het nog volop zomer en hebben de basisschool kinderen nog school. Ikzelf ben al een paar keer met de caravan weg geweest, maar ik ben dan ook gepensioneerd. Nu wil dat gepensioneerd zijn niet voortdurend betekenen dat ik zomaar kan vertrekken. Net als veel HWL-vrijwilligers ben ik ook nog bij andere organisaties vrijwilliger, dus is het met een man met een volkstuin en vrijwilligerswerk wel eens passen en meten. Maar gelukkig heb ik voldoende tijd tot mijn beschikking om te doen wat ik leuk vind.

Uiteraard is bovenstaande een aanloopje naar wat anders, namelijk de vrijwilligers en het vrijwilligerswerk bij HWL. Het voortbestaan van een vereniging als HWL is afhankelijk van het vrijwilligerswerk. Dit vrijwilligerswerk is, voor zowel andere vrijwilligers als buitenstaanders, niet altijd zichtbaar! Neem nu de ledenadministratie of de functie van

secretaris. Dit zijn voor een club als HWL onmisbare schakels.

En zo kan ik er nog wel een paar noemen. Gelukkig zijn er altijd vrijwilligers die ook *dit* soort functies leuk vinden en ervoor zorgen dat de (onmisbare) vrijwilligers die in het veld veel goed werk doen dit ook kunnen *blijven* doen.

Je kan dus spreken van zichtbare en onzichtbare vrijwilligers die op de voorgrond en ook op de achtergrond hun werk verzetten.

Waarom nu dit stukje zo midden in de zomer?

Wel, ik vind dat mijn medebestuurders ook wel eens in het (zomer)zonnetje mogen worden gezet. Daarnaast ben ik van mening dat we het met zijn allen doen en dat daarom HWL kan blijven voortbestaan. Zo kan iedereen binnen de vereniging doen wat hij/zij leuk vindt en snijdt het mes aan twee kanten.

Els van Veen

inhoud

• Redactioneel	2
• Van het bestuur	3
• Even voorstellen	3
• Fruitsapdag, een beleving	4
• Fleurige agroranden	5
• Zeehond in de rivier	6
• Mollenbestrijding afschaffen	7
• Vogelcursus op herhaling	8
• Geen natuurles 's-Gravendeel	9
• Fotocollage Natuurfotografie	10
• Kierbesluit, en dan ? (deel 2)	12
• Geslaagde inventarisatie	13
• Cursussen	13
• Dauwtrappen	14
• Bestuurslid gezocht!	15
• Veiligheidsmaaïen of...	16
• Diverse publicaties	17
• Komende activiteiten HWL	18
• Onze adverteerders	19

Even voorstellen

Tim Jochems (Terreinbeheer)

Zoals in elke Waardzegger vindt u een stukje van afdeling Terreinbeheer. De terreinbeheerders vinden het heel leuk om iets van hun mooie werk te delen met de leden. De zomer is inmiddels op z'n eind. De afgelopen tijd is er veel gemaaid en zijn er veel pakken hooi van de terreinen af gekomen. Het maaien van de wandelpaden was een intensieve klus. Tim Jochems heeft er veel plezier in gehad. Hieronder stelt hij zich voor.

Ik ben 23 jaar en ik woon in het altijd zonnige Oude-Tonge, dus ik ben geen Hoeksche Waarder. U zult dan denken, hoe kom je dan bij HWL terecht? Drie jaar geleden begon ik aan een opleiding Uitvoerder/opzichter Groene ruimte. Hierbij had ik een stageplek nodig en dankzij een tip kwam ik, zonder enige verwachtingen, bij HWL terecht. De eerste stageperiode werd verlengd en de tweede ook. Zo liep ik drie jaar stage bij HWL. En in februari ben ik in vaste dienst gekomen voor drie dagen en dit hoop ik te blijven doen.

Als ik terug kijk, ben ik in drie jaar erg veranderd, dankzij HWL. Een van de eerste keren dat ik met Cees (Mesker) op pad ging, stelde ik voor iets aan te pakken met *Roundup*. Dat heb ik geweten. Drie jaar later moet ik niks van chemische bestrijding weten! Naast het werken bij HWL heb ik een onderneming "Jochems

Entertainment". Een aantal leden heeft al kennis met mij gemaakt in deze hoedanigheid bij een *pubquiz* tijdens de vrijwilligersdag. Met "Jochems Entertainment" presenteer ik niet alleen quizzen en interactieve spellen, maar ook organiseer ik kroegentochten of een gezellige avond in spel- of presentatievorm naar wens.

In mijn vrije tijd zet ik me in voor de Rooms-Katholieke parochie, de lokale politiek (bestuur), Oranjevereniging, intocht van Sinterklaas, sportvisclub en ook drink ik graag een biertje in de kroeg.

Ik hoop dat de fijne samenwerking met collega's Cees, Gaëlle, Chiel en alle andere leden van HWL zo mag blijven als afgelopen drie jaar. Ik heb het erg naar mijn zin en dat is mede dankzij deze fijne mensen.

Tim Jochems

Fruitsapdag, een beleving!

Matthijs Doolaar (Fruit&sap)

Fruit is in opkomst en het gras rond de bomen is gemaaid. De zoete, aangename geur tussen de bomen komt op als de zon in de morgen. Een voor het gevoel besloten locatie, een dromerige enclave midden in de werkelijkheid: de hoogstambomen zorgen voor een unieke ambiance. De Hoeksche Waard laat zijn mooie kanten zien. De enige gewaarwording die soms de connectie met de buitenwereld verbreekt, is het periodieke geluid van verkeer op de Trambaan.

De werkgroep Fruit & Sap is een gezellige groep waar we met zijn allen werken aan een succesvolle FruitSapDag: een dag waar niet alleen het fruit geperst wordt tot heerlijk sap, maar waar ook een geslaagd seizoen gevierd wordt. Er gaat dan ook een goede voorbereiding aan vooraf. Alleen al in het zomerseizoen wordt er door de groep vrijwilligers een hoop gedaan: gesnoeid, geplukt, georganiseerd, noem maar op.

Fruitbomen bloeien niet alleen in de boomgaard aan de Gatsedijk maar ook aan de dijk waar het hele idee oorspronkelijk vandaan kwam: de Ritselaarsdijk, ook wel de Appeldijk genoemd, vanwege de vele appelbomen langs de weg. Oude apperassen zijn op beide locaties aanwezig: dit maakt het alleen maar unieker.

Ik heb de FruitSapDag sinds 2014 elk jaar mogen meemaken en ik ervaar een zeer positieve trend in de ontwikkeling van deze dag. Elke keer bekende maar ook nieuwe gezichten: het groeide niet alleen in alleen in aantal bezoekers, maar ook in omvang van voorbereiding en opzet. Ik zag steeds meer uiteenlopende activiteiten verschijnen.

Mijn verwelkoming binnen de officiële groep vrijwilligers begon iets minder dan 2 jaar geleden, en sinds die tijd vul ik mijn nazomer met helpen in de boomgaard. Met de fiets vanuit Strijen goed te doen en ook nog eens een nuttige ochtend. Een misschien vreemde activiteit voor iemand van mijn leeftijd; maar ik zie er een plezier in, een gezamenlijk doel, een vredige afleiding. Het helpen van het grotere

goed geeft een bepaald goed gevoel, naast dat het ook gewoon heel gezellig is. Ik ben in werkelijkheid absoluut geen buitenmens, en toch spreekt dit me aan.

Er is maar één manier om er echt achter te komen wat ik bedoel – en dat is zelf een keer ‘achter de schermen’ komen kijken in de boomgaard of aan de Ritselaarsdijk. Voor ieder geassocieerd met HWL kan het een nieuwe ervaring zijn. Een bezoek aan de dag zelf wordt natuurlijk ook met open armen ontvangen. Voor ons betekent het veel. We zien jullie op **28 september** aan de Appeldijk.

(Matthijs Doolaar (17) is dit jaar geslaagd voor het VWO en start na de zomer aan de TU-Delft voor Informatica.)

FruitSapdag zal dit jaar kleinschaliger van opzet zijn!

Volg ons via Fruit & Sap HWL

Informatie / helpen oogsten?
Meld je aan via fruitensap@hwil.nl

Vraag

Maar

Raak!

Waarom noemen we een blauwe reiger blauw terwijl deze grijs is, en een zilvereiger zilver terwijl die wit is?

Bijna niemand weet hier een goed antwoord op. Het is maar hoe je een kleur wilt noemen; wit kun je ook zilver noemen, grijs/staal blauw is ook blauw. Latijnse namen zijn voor sommige dier- en plantsoorten treffender dan de Nederlandse. Conform de Latijnse naam

woulden we zilvereigers – *Casmerodius albus* – inderdaad witte reigers moeten noemen en blauwe reigers – *Ardea cinerea* – grijze reigers. Heb je wel een betere kleur, want blauw zijn blauwe reigers niet. De meeste soortnamen kloppen trouwens niet, je zou je nog verbazen

Fleurige agroranden

Rini Huisman (plantenwerkgroep)

Fleurige agroranden langs de polderwegen in de Hoeksche waard. In 2018 vertelde ik in het herfstnummer van de Waardzegger waarom Waterschap Hollandse Delta toen sommige dijken als proef ingezaaid had met een zaadmengsel van bloemen, grassen en kruiden. De proef viel uiteindelijk goed uit en zouden er steeds meer dijken ingezaaid worden met het mengsel en samen met de agroranden (ik noemde het toen akkerranden) een kleurrijk geheel gaan vormen in de Hoeksche Waard. Daarom leek het mij leuk om nu ook iets over de agroranden te vertellen.

Elke week, van april tot september, bezoeken de leden van de plantenwerkgroep van het Hoekschewaards Landschap verschillende gebieden in de Hoeksche Waard om te onderzoeken hoe het met de wilde planten gaat. Regelmatig is er een agrarisch gebied bij en zien we daar langs de kanten van de polderwegen behalve de vele wilde plantensoorten die al bloeien of nog gaan bloeien ook de agroranden steeds kleurrijker worden. Bijvoorbeeld in de polder tussen Kuipersveer bij Puttershoek en het industrieterrein bij Blaaksedijk. Hier vallen langs de polderwegen de vele agroranden wel

op door hun veelheid van kleuren! De agroranden, natuurlijke stroken land van drie-en-een-halve meter breed, een buffer vormend tussen de gewassen op de landbouwgronden en de sloten, zien er niet alleen kleurrijk uit, fleuren het landschap op, zorgen voor afwisseling in het landschap of zijn prettig om naar te kijken. Een van de belangrijkste taken die ze vervullen, is het schoon houden van het water in de sloten rondom de landbouwgronden! De stroken kunnen door de boeren ingezaaid worden met een bloemmengsel van bijvoorbeeld Zonnebloemen, Goudsbloemen, Korenbloemen, Klaprozen, Dille en

verschillende graansoorten. Ook kunnen de boeren er voor kiezen om de stroken in te zaaien met verschillende grassoorten. Toen ik in mei in de omgeving van Kuipersveer fietste, genoot ik van de vele Margrietten die de agroranden wit kleurden op dat moment. De bloemen groeien op natuurlijke wijze. Ze blijven onbespoten en de agroranden mogen door de boeren niet bemest worden. En zo komen er geen gewasbeschermingsmiddelen in het water en wordt de waterkwaliteit steeds beter. De proef slaagde en de agroranden zijn gebleven! Dit is allemaal ook te lezen op een bord, geplaatst bij één van de agroranden aan het Cillaarswegje in de buurt van Cillaarshoek om fietsers en wandelaars te informeren over de agroranden. Natuurlijk beperken de ingezaaide planten zich niet altijd alleen tot de agroranden. Het gebeurt nog al eens dat we op onze tochten door de polder ineens een plant uit een agrorand in de berm zien staan. Bijvoorbeeld de Klaproos. Hetzelfde gebeurt vast ook bij de ingezaaide dijken. En net als bij de bloemrijke dijken trekken de agroranden ook vogels aan. Ze zijn met name het leefgebied van de akkervogels. Andere dieren en plaag- onderdrukkende insecten zoals sluipwespen leven graag in de gezaaide planten en natuurlijke bestuivers zoals bijen bezoeken veelvuldig de bloemen en daar hebben de wilde planten dan ook weer voordeel van.

hoeveel er dat zijn. Enkele voorbeelden: het Wouwaapje is geen aap, de Sprinkhaan geen hoen en een Snip is niet verkouden. Moeten we al die prachtige namen afschaffen? (bron: Koos Dijksterhuis)

Voor de winteruitgave de volgende vraag:

Hoe komt de naam paardenbloem aan haar naam?

Zeehonden in de rivier?

Merijn van den Hoogenhoff (werkgroep zoogdieren)

Steeds vaker komen er meldingen van zeehonden die in de rivieren rond de Hoeksche Waard zwemmen. Dat roept vragen op in een land waar we steeds minder gewend zijn aan het leven met 'wilde' dieren om ons heen. Ik zal de meest gestelde vragen beantwoorden.

Een zeehond in de rivier, klopt dat wel?

Het antwoord daarop is simpel ja, dat klopt helemaal. Door de groeiende populaties zeehonden aan de Zuid-Hollandse kust en een betere waterkwaliteit, zijn er aanzienlijk meer zeehonden dan 40 jaar geleden. Nu de Haringvlietsluizen regelmatig open staan (ook bij vloed) kunnen ze de rivier op zwemmen.

Hoort een ZEEhond niet op zee?

Het leuke is dat wij als mens de zeehond zeehond hebben genoemd, daar weet hij zelf niets van. In het Engels heet hij bijvoorbeeld *Harbor seal* wat weer meer zegt over het vaak voorkomen bij de havens. Is de naam dan helemaal fout? Nee hoor, hij leeft natuurlijk wel het grootste gedeelte van zijn leven in de zee en bij de kust. Maar het zegt niets over het wel of niet in de rivieren zwemmen. De zeehond is een viseter (ook inktvissen en

Phoca vitulina, de gewone zeehond...

kreeftachtigen) en die komen weer meer en meer voor in de rivieren. Tot de afsluiting van het Haringvliet lagen er op de zandbanken in het Haringvliet/Hollands Diep regelmatig zeehonden te zonnen. Vandaar de zeehondenplaat aan de kant van Strijen Sas.

Is hij ziek als hij in de rivier zwemt?

Nee, de zeehond is niet ziek als hij op de rivier zwemt. Hij gedraagt zich heel normaal. Vooral jonge dieren gaan graag op ontdekkingsstocht. Op zoek naar avontuur, nieuw leefgebied, voedsel. Ze zwemmen honderden kilometers en keren dan vaak weer terug naar de geboortegrond. Sommige Grijze zeehonden (een andere soort) zwemmen zelfs even heen en weer naar Schotland en de

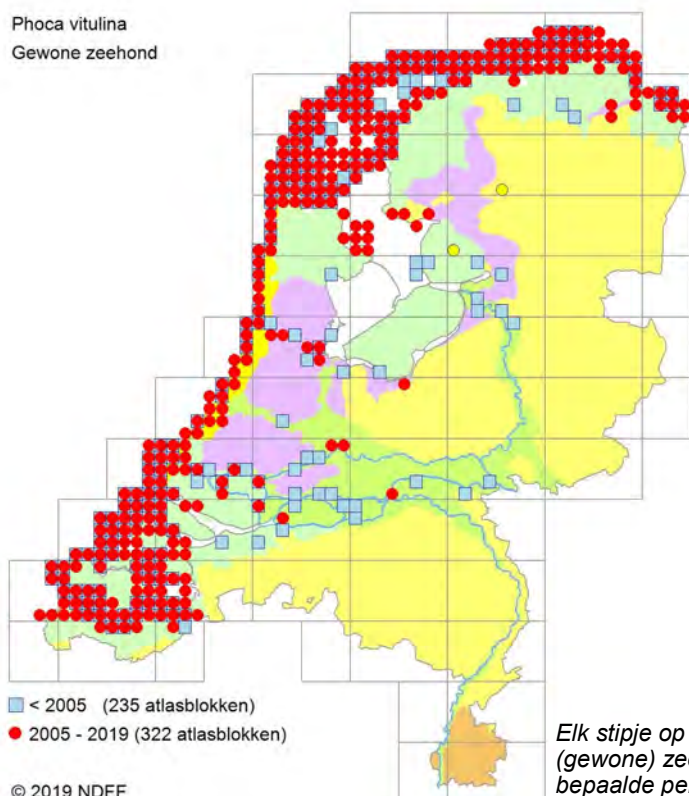
Orkney eilanden en weer terug. Meerdere malen per jaar.

Wat moeten we doen?

Ook dat is heel eenvoudig: Geniet van dit mooie roofdier (want dat is het wel) en laat hem lekker zwemmen. Als hij niet ziek is en lekker luiert of rondzwemt, op afstand kijken en misschien met wat geduld, maak je wel een hele mooie foto! Vroeger werd de zeehond bedreigd door de jacht en aan het einde van de 20ste eeuw nog twee keer door een virusziekte. Maar omdat de jacht is gestopt en de virusziekte geen vat meer heeft op de meeste dieren, omdat de sterkste en gezondste dieren het hebben overleefd (en dus hun nakomelingen immuun zijn), is de populatie gezonder dan ooit.

De gewone zeehond is één van de twee soorten zeehonden die in Nederland voorkomen. De andere soort is de grijze zeehond. De ringelrob, zadelrob en klapmuts (ja, zo heet hij echt) zijn geen zeehonden die hier normaal veel komen, maar wel af en toe als zwerver langs komen. Ze zijn een mooi voorbeeld van hoe ver deze dieren (Arctische en subarctische delen van de oceaan) kunnen zwerven.

Phoca vitulina
Gewone zeehond

Elk stipje op het kaartje links, is een kilometerhok (atlasblok), waar 1 of meerdere (gewone) zeehonden zijn gemeld in de afgelopen jaren, waarbij de kleur een bepaalde periode aangeeft.

Mollenbestrijding op dijken afschaffen...

Tekst en foto's: Joost Kievit, voorzitter Natuurlijk Hollandse Delta

Water Natuurlijk Hollandse Delta vindt dat mollenbestrijding op dijken afgeschaft moet worden. In april wordt de jaarlijkse campagne van het waterschap tegen de mol uitgevoerd. Op alle dijken in het gebied worden met klemmen mollen weggevangen. Deze worden in de mollanden geplaatst. Op hun zoektocht naar voedsel worden de dieren gedood. Het is nodig voor de veiligheid van de dijken, aldus het waterschap. Het is zinloos en onnodig concludeert Water Natuurlijk. Het geld kan beter worden besteed aan herstel van biodiversiteit op de dijken.

Zinloos

De Mol heeft een belangrijke functie in het ondergrondse ecosysteem. Hij eet tal van diersoorten die planten eten. Hij zorgt hiermee voor een zeker evenwicht in de bodem en voorkomt dat dieren die de grasmatten kunnen aantasten de overhand krijgen. De mol is gewoon onderdeel van een gezonde bodem.

Boven de grond heeft de mol tal van natuurlijke vijanden, zoals de Buizerd, Blauwe reiger, Wezel, Hermelijn en Vos. Onder de grond heeft hij geen

doden zinvol is, moeten we ons verdiepen in de voortplanting. In de paartijd (tussen februari en april) gaan de mannetjes op zoek naar een vrouwtje. Ongeveer vanaf mei worden 3 tot 6 jongen geboren, die het vrouwtje alleen grootbrengt. Na twee maanden gaan de jongen op zoek naar een eigen territorium. De vrij gekomen territoria worden dan in de maanden juli en augustus opnieuw bezet.

In de voorzomer zijn er door bestrijding wat minder mollen. In de

heeft richtlijnen gemaakt voor het toetsen of waterkeringen veilig zijn. In deze richtlijnen komt naar voren dat het graafwerk van mollen niet of nauwelijks invloed heeft op de veiligheid van de dijken. Dit blijkt uit onderzoek en veldwaarnemingen. In nauw overleg

Kildijk nabij 's-Gravendeel.

natuurlijke vijanden dan alleen zijn eigen soortgenoten. Buiten de voortplantingstijd verdragen ze elkaar niet. Als een mol een bezet territorium in wil, dan wordt hij verdreven en volgt er vaak een gevecht met de dood tot gevolg. De hoeveelheid mollen in een bepaald gebied wordt dus door de mol zelf gereguleerd op een peil dat past bij de draagkracht van het gebied.

Onbezette territoria door het wegvangen van mollen kunnen onbelemmerd weer worden ingenomen. De mollenbestrijding door het waterschap vindt plaats in de maand april. Om te kijken of mollen

winter, de voor dijken kwetsbare periode, is de populatie weer op peil. Als de mollen niet waren weggevangen, hadden de bestaande mollen hun territorium op leven en dood verdedigd. De nieuwkomers hadden gewonnen of verloren, maar er waren per saldo niet meer mollen aanwezig geweest. Bestrijding in april is dus zinloos.

Noodzaak?

Als waterschap moet je volgens *Water Natuurlijk* zwaarwegende argumenten op het vlak van veiligheid hebben om stelselmatig dieren te doden. Het Rijk

met de Zoogdierwerkgroep van HWL adviseerde *Water Natuurlijk Hollandse Delta* om te stoppen met het bestrijden van mollen op de waterkeringen en het vrij gekomen budget te besteden aan biodiversiteit op de dijken. Het is afwachten of het advies wordt opgevolgd.

Nadere informatie:

<https://www.waternatuurlijk.nl/hollandse-delta-wn/>

Vogelcursus op herhaling

Tekst en foto's: Marianne van der Waal

Na het succes van de Vogelcursus in 2017 werd ons gevraagd deze cursus nogmaals te geven. En ook dit keer stroomden de aanmeldingen binnen, zelfs aanmerkelijk meer dan er geplaatst konden worden. Vogels zijn 'hot' tegenwoordig, en niet alleen bij middelbare mannen maar zeker ook bij vrouwen en jongeren! En ja, het is weer net zo'n enthousiaste groep deelnemers als vorige keer.

Een super enthousiaste groep cursisten!

We geven de cursus met z'n vieren: Peter de Barse, Janus Verkerk, Remco van Beesd en ik, Marianne van der Waal. We zijn alle vier behoorlijk 'vogelgek' en we waarschuwen de deelnemers van tevoren dat het niet denkbeeldig is dat ook zij met het vogelvirus besmet zullen gaan worden.

De eerste 3 theorieavonden met aansluitend 3 excursies zijn achter de rug. Hier werden de vogels besproken die in het voorjaar en zomer bij ons verblijven zoals zwaluwen, weide- en akkervogels en rietvogels. Er werd aandacht besteed aan de activiteiten van de Vogelwerkgroep, hoe tellingen in zijn werk gaan en wat de verschillen tussen winter- en zomergasten, doortrekkers, standvogels en dwaalgasten zijn.

De excursies sloten mooi aan bij datgene wat behandeld werd op de theorieavonden. We hadden telkens veel geluk met het weer en met zoveel paar ogen werden er veel vogels gezien. In de Oeverlanden Hollands Diep zelfs 68 verschillende soorten!

Een prachtige Boomvalk die zich zittend in de zon liet bewonderen was wel een hoogtepunt.

In het Oudeland van Strijen waren we blij verrast dat we van zowel van de Grutto, de Tureluur en de Kievit pullen (jonkies) konden spotten en dat de Veldleeuwerik zijn prachtige zang goed liet horen. Toen er zelfs een reebok gezien werd, was de verrassing compleet.

Op de avondexcursie in polder Groot Koninkrijk was het aparte geluid van de Sprinkhaanzanger voor de meeste cursisten een primeur. In september volgt het tweede deel van de cursus en dan komen er weer heel andere onderwerpen en vogels aan bod. Wij kijken er nu al naar uit!

En wie weet zijn er in deze super enthousiaste groep wel vogelaars die later onze werkgroep komen versterken. Dat zou natuurlijk prachtig zijn....

Paartje Scholckesters...
(Dirk Goudswaard)

Een even enthousiast paardje liep een stukje mee...

Natuurlessen schoollocatie 's-Gravendeel gestopt!

Tekst en foto's: Hilde Visscher

Na 28 jaar en zo'n 60.000 kinderen een leerzame les te hebben aangeboden zijn de natuurlessen op locatie in 's-Gravendeel geschiedenis. An Kievit stopt met haar natuurlessen voor de scholen in 's-Gravendeel, waarbij zij vele jaren werd geassisteerd door Jan en Leen. Er zijn helaas geen opvolgers gevonden die deze lessen op zich wilden nemen, en zo komt een einde aan een jarenlange traditie.

Tijdens het afscheid was ook leerkracht Corrie aanwezig, die ook aanwezig was tijdens het allereerste kabouter pad. Heel bijzonder.

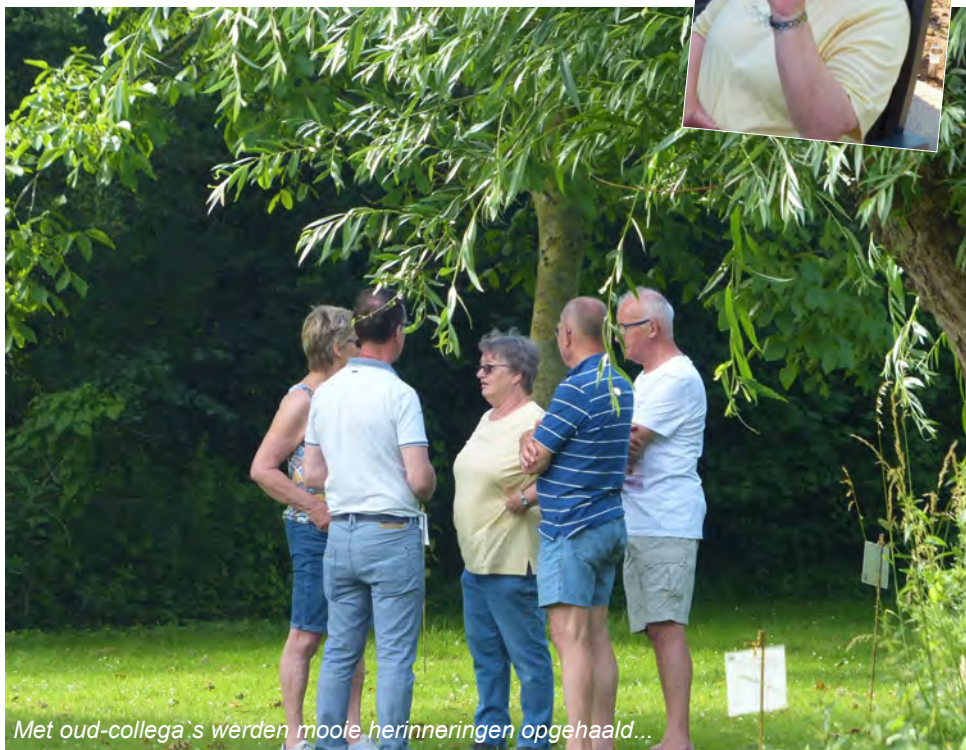
Helaas kon er van de Gemeente Hoeksche Waard niemand aanwezig zijn.

An en haar collega's kregen een leuk aandenken van de klas en de kinderen kregen een educatieve herinnering van HWL; een zoekkaart met bloembezoekers.

Namens Hoekschewaards Landschap mocht ik als bestuurslid An en haar mannen Jan en Leen een blijvende herinnering aanbieden, een trofee. Ik spreek uit ervaring als ik zeg dat een schoolklas een educatieve les aanbieden altijd weer een prestatie is. Daarbij is er in 28 jaar heel wat veranderd. Niet alleen vanwege veranderingen in de natuurlijke omgeving of onverwachts gemaakte leslocaties. Ook waren er grote veranderingen in het onderwijs. Een trofee voor deze topprestatie is dan ook zeker op zijn plaats.

Tijdens het afscheid waren ook oud-collega's aanwezig. Zo konden er mooie herinneringen worden opgehaald bij koffie met een puntje 'mollentaart'. Het zal wennen zijn voor alle betrokkenen.

De scholen uit 's-Gravendeel zullen in de toekomst worden uitgenodigd om

Met oud-collega's werden mooie herinneringen opgehaald...

hun lessen bij de educatie werkgroepen van Klein Profijt in Oud-Beijerland en het Nationaal Landschapscentrum in Numansdorp te komen volgen. Dat betekent voor de leerkrachten dat er begeleiding en vervoer geregeld moet worden. Voor de betrokken werkgroepen zullen er meer aanvragen binnenkomen. Voor

hen wordt het passen en meten.

Wilt u één van onze schooleducatie werkgroepen komen versterken, meld u dan aan bij educatie@hwil.nl of bij één van de werkgroep coördinatoren Schooleducatie.

VACATUREBANK

Webredacteur/sociale media

www.hwl.nl is een veel bezochte website met informatie, foto's en film over de vele activiteiten van HWL en haar werkgroepen en andere berichten over het nationaal landschap Hoeksche Waard.

HWL gaat met zijn tijd mee, dus de laatste jaren zijn daar ook de sociale media bijgekomen (YouTube, Facebook, Twitter, LinkedIn en sinds kort ook Instagram) Deze media actueel houden, is een hele klus, daar moet wel een team achter zitten! Dat team heet webredactie. Taak van de webredactie is primair het

bewerken van teksten van de vele werkgroepen van HWL tot webberichten, sociale mediaberichten en persberichten, maar hij/zijn kan ook zelf initiatieven nemen om zelf op zoek naar nieuws te gaan binnen HWL.

Door vertrek van één van de redacteurs en het aanstaande vertrek van nog een webredacteur zijn we dringend op zoek naar nieuwe redacteurs, zowel voor hwil.nl als voor het bijhouden van de sociale media. Mogelijk ook interessant voor een werkervaring of stageplek voor journalistieke opleiding.

Andere vacatures

Versterking voor de volgende werkgroepen is gewenst:

- Lezingen
- Voorlichting & Promotie
- Gastvrouwen NLC
- ICT
- Terreinbeheer
- Markten

Eerst een gesprekje? Neem contact op met de coördinator van de webredactie, Ruud Horijon via webredactie@hwil.nl

Madeliefje, Kitty de Zeeuw

Icarusblauwtje op Boerenwormkruid,
Marjon Kunst

Landkaartje, Wilma Knapen

Wants, Marjon Kunst

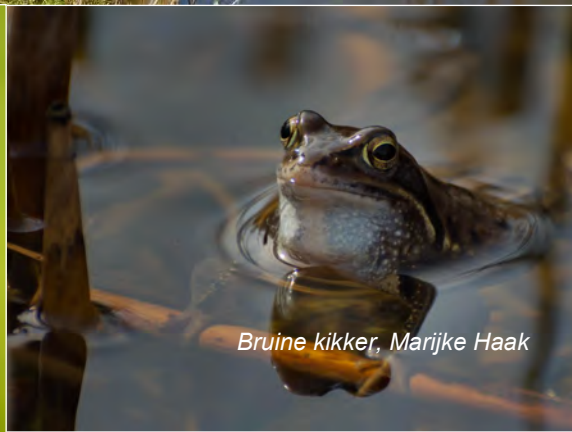
Kruisspin, Kitty de Zeeuw

Slak, Jan Plaisier

Aardhommel, Leen de Zeeuw

Bruine kikker, Marijke Haak

Pop

Bruin blauwtje, Marijke Haak

Toverhazelaar, Jan Plaisier

Kleine vuurvinder, Kitty de Zeeuw

Knotwilgen, Ritselaarsdijk
Marjon Kunst

Kleine rode weekschild (kever),
Sjoerd Reinstra

Stengel Groot hoefblad,
André Hasselmeijer

Boulierenhaantje (kever) met Boerenknoopje,
Kees van den Berg

Boerenzwaluw, Leen de Man

Schorpioenvlieg, Kees van den Berg

Het Kierbesluit, en dan? (deel 2)

Tekst en foto's: Martijn Verweijen (planotologie & milieu)

In het zomernummer 2019 van de Waardzegger kon u lezen onder welke voorwaarden de Kier open kan. Een van de belangrijkste voorwaarden is dat het zout niet verder mag komen dan de Spuimonding. Alleen dan zou inname van voldoende zoetwater voor landbouw en industrie in Europoort gewaarborgd zijn.

Een cruciaal innamepunt is het gemaal Bernisse op Voorne-Putten, gelegen halverwege het Spui. Voor we de huidige situatie bekijken, gaan we even terug naar de periode voor de afsluiting van het Haringvliet in 1970. Het zoutgehalte in het Haringvliet werd toen bepaald door de aanvoer van zoet water vanuit Rijn en Maas, windrichting en windkracht en het peil van de Noordzee. Bij gemiddeld laagwater (LW) was een flink deel van het Haringvliet tijdelijk zoet en bij gemiddeld hoogwater kwam het zout tot waar nu de Haringvlietbrug ligt. Dat het Haringvliet ook met laagwater niet de hele LW-periode helemaal zoet was, had te maken met de open verbinding met het Volkerak. Als op het Haringvliet het laagwater inzette moest

1969, de Haringvlietsluizen in aanbouw...

het op het Volkerak nog hoogwater worden. Het gevolg was dat een deel van het zoute hoogwater afstroomde via het Haringvliet, waardoor deze zeearm via een achterdeur een extra golf zoutwater te verstouwen kreeg.

In 1969 werd de Volkerakdam voltooid en verviel die zoutinvloed op het Haringvliet. De Haringvlietdam met sluizen was nog niet klaar. Ongeveer een jaar lang kon het getij onbelemmerd de 17 nog openstaande spuisluizen passeren. De totale opening van de sluizen is 6000 m². De nog gave open monding was 18.000 m². Hierdoor kwam er bij hoogwater in 1969-1970 veel minder zoutwater naar binnen bij gelijkblijvend aanbod van zoetwater. Daardoor en door het wegvallen van het Volkerakeffect kwam

de zoutgrens bij laagwater te liggen bij Hellevoetsluis. In 1969 ging een student voor zijn doctoraal scriptie de Korendijksche Slikken in kaart brengen en een

beheerplan schrijven voor het gebied voor na de afsluiting. Hij schrijft in de inleiding dat hij in de Slikken een zoetwatergetijdensituatie aantreft!

Het eind jaren negentig breed gedragen concept gedempt getij met een opening van 2.000 m² (een hele grote Kier, zeg maar) zal nog minder zoutwater toelaten dan tijdelijk met 6.000 m² het geval was van 1969 tot 1970.

Het is dus niet vreemd te veronderstellen dat zeker bij laagwater er voldoende zoetwater in Haringvliet en Spui aanwezig zal zijn voor de diverse gebruikers en dat we de zoutangst wellicht met een korreltje zout moeten nemen. De vraag is of RWS de variant Gedempt Getij ook wil uitproberen tijdens de Kiertestperiode. Dat zou heel mooi in de winter kunnen.

Hoe zout is nu eigenlijk zout?

Dat hangt van de eisen van de gebruikers af. Vroeger was 1 g chloride per liter aanvaardbaar voor veeteelt, 0,6 gram voor akkerbouw en 0,3 gram voor tuinbouw. Tegenwoordig ligt de grens op 0,15 gram/l. Dit komt doordat men aan de strengste gebruiker tegemoet wil komen en ook nog een marge wil inbouwen. Als het chloridegehalte hoger is wordt inname bij de Bernisse gestaakt. Het chloridegehalte van het zeewater hier voor de kust is gemiddeld 18 gram/l. Dus als het zout niet verder mag komen dan de Spuimonding hebben we het over het nauwelijks waarneembaar zoutgehalte van 0,15g/l, niet over 18g/l. Sommige bronnen spreken ook over 0,30g/l als zoutgrens. Als het toekomstig sluisbeheer daarop gericht blijft worden, dan kunnen we estuariën herstel van het Haringvliet wel vergeten. De zoetwaterhuishouding van West-Nederland kan heel goed anders geregeld worden. De sluizen kunnen dan bijna permanent geheel open, waardoor ook weer een redelijk getij zal gaan optreden.

Daarover een volgende keer.

Op 11 november zal Rijkswaterstaat in samenwerking met de werkgroep lezingen een lezing verzorgen over het Kierbesluit en alles wat daar aan vast zit. Locatie Klein Profijt, tijd 20.00 uur

Geslaagde inventarisatie

Tekst en foto's: Elza van Dorsser-Benne (plantenwerkgroep)

Als ik van huis rijd, ben ik een beetje bezorgd. Maandagmorgen! En dan inventariseren! En... deze inventarisatie ook nog open stellen voor iedereen die mee wil wandelen! Ja Elza, denk ik, je moet wel lef hebben. Eén mevrouw heeft zich aangemeld. Van de Plantenwerkgroep hebben een aantal mensen zich juist afgemeld en anderen zijn met vakantie. Yolanda, Ellen en dochtertje Kiki rijden met me op. We zijn dus in ieder geval met vijf personen...

Mariapolder-Meeuwenoordseweg. 22 juli, 09.30u.

We plaatsen onze auto's in de berm. En dan..., van twee kanten komen 'meewandelaars' aan. Welkom, welkom! Met vijf volwassen als excursiegangers, één kind en acht leden van de PWG gaan we aan de slag. Wat een leuke ochtend wordt het! Prachtig weer om de dijk op en af te

Egelskop), naar planten op de ene helling (**Kruldistel**) en op de andere helling. Daar zit altijd verschil in. Verbaasd wordt er gevraagd: straatgras, is dat een plant, is dat een naam? En dat al die gele bloemen (**Klein Streepzaad**) ook nog eens verschillende namen hebben, vindt men knap lastig. Als we bij het eind van het kilometerhok aankomen (ja, we

mogen wel verder maar die planten tellen dan vanmorgen niet mee), keren we terug naar ons beginpunt. Daar lopen we het stukje Mariapolder in wat nog in het vak hoort. (zie het kaartje, rechts). Opeens zijn daar heel veel **Brede Wespenorchissen**. De excursiegangers zijn uiterst verbaasd.

Bitterzoet

lopen. U mag, zeggen we, dit keer elk plantje wat u vindt en waar u de naam van wilt weten, plukken en bij Ellen brengen. Zij voert de planten *direct digitaal* in! Vanmiddag kan iedereen op NDFF (internet) lezen welke planten we gevonden hebben. Ook Kiki gaat aan de slag. Als kind van deze tijd heeft ze haar eigen fototoestelletje bij zich en fotografeert alles wat ze mooi vindt. We zoeken naar de planten in de sloten aan beide zijden van de dijk (**Grote**

Gele Kornoelje

Orchideeën hier? Zeker weten, dit soort doet het in 2019 heel goed op verschillende plaatsen in de Hoeksche

Cursussen

Zoogdieren

Cursusavonden:

- 12 november
- 26 november

Aansluitende excursie:

- 30 november

Plaats:

NLC Klein Profijt (theorie), plaats excursie ntb.

Prijs:

€ 9,00 voor leden
€ 15,00 niet leden

Aanmelden:

cursussen@hw.nl

waard. We wijzen op de mooie blaadjes van de **Gewone Berenklauw**. Wijzen op de bessen van de **Gele Kornoelje** en laten de prachtige paarsblauwe bloem van het **Bitterzoet** zien. Er heerst een prima sfeer. Iedereen is aardig. Iedereen wil iets vinden of weten. Wat een super ochtend! Als ik dit van te voren had geweten, was ik met minder buikpijn van huis vertrokken.

Volgend jaar plannen we opnieuw twee dagen. U bent van harte welkom.

Op de website van HWL vindt u meer over deze werkgroep.

Dauwtrappen

Tekst en foto's: Henk de Koning

Op Hemelvaartsdag, 5 uur 's morgens, is het weer dauwtrappen, met startpunt waar vroeger ongeveer de Barendrechtse Brug begon. De dauwtrappers, volwassenen en kinderen, luisteren in het donker, aandachtig en onwennig qua tijdstip, naar Aad en Merijn. Zij doen uitleg over de route en hierna lopen wij eerst naar de oever van de Oude Maas.

Het wordt al lichter. Aad verhaalt over de Barendrechtse Brug, de Oude Maas en de natuur. Hij heeft die woorden nog niet uitgesproken of een bever zwemt demonstratief voor onze ogen langs de oevers van de Oude Maas. Een act die door iedereen op prijs

manshoge berenklauwen eindigt uiteindelijk bij de Heinenoordtunnel. Merijn toont ons een beverburcht en ook waar bevers alle bomen hebben geveld. En of het qua bever nog niet genoeg is, zwemt er weer een bever door de Oude Maas. Tineke is ook dit

jaar weer van de partij en deelt een heerlijk kopje koffie met koek uit. Na dit vermaak duiken wij nu het volgende tunnelbos in. Nog ruiger en diverser dan het vorige bos. Ook dit bos gaan wij door op basis van kruip door, sluip door, vanwege de ruige begroeiing van berenklauw, dauwbraam en kleeftkruid. Na dit bos belanden wij op akkerland met links een akker met suikerbieten en rechts een wilgenakker. Om de drie jaar kappen Poolse griendwerkers de takken van de wilgenstammen. Deze takken komen wij verderop tegen als een grote berg klaar voor gebruik door Rijkswaterstaat.

Wij lopen langs de buitendijk en komen bij de toegang van het Cees Leenheerpad. Dit jaar volgen wij zo'n 50 meter van het pad en gaan dan weer terug. Dit vanwege een ingestorte

Vervolg op blz 15

wordt gesteld en gefotografeerd. Hierna naar het bos en volgen wij het voetpad. Het bos is ruim 50 jaar oud en is een compensatiebos voor de inmiddels 50-jarige Heinenoordtunnel. Opvallend is hoe vaak de bomen dicht op elkaar staan en zich hierdoor tot hoge bomen hebben ontwikkeld. Het bos bestaat uit veel essen en als lid van de plantenwerkgroep zijn de laagstaande planten geen onkruid, maar interessante vaatplanten. Onderweg lijkt het zo nu en dan of het regent, dit zijn de vochtdruppels van het schuimbeestje. Aad geeft onderweg aan waar de windmolens komen en hoe breed de weg wordt voor onderhoud van de windmolens. Er is overleg geweest tussen de roofvogelwerkgroep van Hoekschewaards Landschap (HWL) en de voormalige gemeente Binnenmaas v.w.b. beperking van de aantasting van het roofvogelgebied alhier. De wandeling langs de hoge bomen en

Bestuurslid Educatie gezocht!

Vervolg van blz 14

brug. Hierna weer verder langs de buitendijk en komen uiteindelijk bij de voormalige haven van Heinenoord. Het begint te miezeren. Wij lopen langs wat schapen, over de buisleidingstraat, langs de Oude Maas en de palletfabriek bij Goidschalxoord. Aad vertelt nog wat over hele gevaarlijke planten die in Nederland groeien en waar je beslist niet langer dan 5 minuten onder moet gaan zitten, want dan ben je snel dood. Iedereen natuurlijk heel nieuwsgierig en er zijn wat suggesties. Het antwoord luidt: 'De waterlelie'..!

Het einddoel, Klein Profijt, komt nu in zicht. Daar staat een uitstekend ontbijt voor ons klaar en na een wandeling van ongeveer 4 uur smaakt alles uitstekend.

Als bestuurslid educatie vertegenwoordig je de afdeling Educatie in het algemeen bestuur van HWL.

Met andere bestuursleden zorg je voor de communicatie en samenwerking tussen jouw onderdeel educatie en de andere afdelingen van HWL. Binnen de Hoekschewaard onderhoud je contacten en werk je samen met organisaties die educatieve activiteiten op het gebied van natuureducatie organiseren of een samenwerking zoeken met HWL. Naast de interne communicatie onderhoud je contacten en werk je samen met andere organisaties zoals IVN en natuurorganisaties buiten de Hoekschewaard.

Specifiek ben je verantwoordelijk voor het reilen en zeilen van je onderdeel. Je ondersteunt en motiveert vrijwilligers die in de verschillende werkgroepen actief zijn. Samen met de vrijwilligers van educatie bewaak en ontwikkel je educatieve activiteiten voor zowel jeugd als volwassenen. Daarnaast beheer je het toegekend budget en doet samen

met de penningmeester subsidie aanvragen. Aan het eind van ieder verenigingsjaar lever je een bijdrage aan het jaaroverzicht van dat jaar wat tevens een verantwoording is voor de subsidie verstrekkers.

De afdeling educatie heeft 8 werkgroepen die autonoom functioneren, te weten:

Schooleducatie.

Binnen de schooleducatie zijn twee werkgroepen actief. Deze werkgroepen, in Klein Profijt en het Nationaal Landschapscentrum, bieden aan alle basisschool kinderen uit de Hoekschewaard natuurlessen aan.

Jeugd en Natuur.

Deze werkgroep organiseert natuureducatie voor de jeugd tot ca. 12 jaar op tijdstippen buiten de schooltijden.

Cursussen.

Deze werkgroep biedt jaarlijks een programma cursussen. **Lezingen.** Maandelijks organiseert deze werkgroep een lezing.

Excursies.

Deze werkgroep organiseert jaarlijks ca. 15 natuurexcursies.

Natuurfotografie.

In deze werkgroep wordt de liefde voor de natuur gecombineerd met dezelfde liefde voor fotografie.

Oeverloop.

Deze wordt jaarlijks eind van augustus door de werkgroep georganiseerd.

Wil je deze uitdaging aangaan, neem dan voor een informatief gesprek - via educatie@hw1.nl - contact op met Els van Veen, voorzitter HWL.

* UITGELICHT *

Op de Facebookpagina **Nationaal Landschap Hoeksche Waard** verschijnen de meest prachtige foto's van ons unieke 'eiland'. Zomaar, een willekeurige foto welke opviel.

"Distelvlinder"

Gemaakt door:
Willem van Beest

Datum:
30 juli 2019

Apparatuur:
Canon
PowerShot
SX430 IS

Opname:
1/400 sec
F/6,8
193,5 mm

ISO:
200

Veiligheidsmaaien of ecologisch bermbeheer

Persbericht HWL Webredactie

Uit veiligheidsoverwegingen worden in de zomer op vrij rigoureuze wijze bermen gemaaid, waarbij veel planten en dieren (insecten) worden vernietigd. Maar het kan ook anders, zo blijkt uit een advies van Water Natuurlijk Hollandse Delta.

Bermen inzetten voor biodiversiteit

Water Natuurlijk adviseert het College van Dijkgraaf en Heemraden van het waterschap Hollandse Delta om de bermen in het werkgebied in te zetten voor herstel van biodiversiteit. Het zogenaamde veiligheidsmaaien kan, worden afgeschaft. De verkeersveiligheid wordt er niet of nauwelijks mee gediend. Het vrij komende budget kan worden besteed aan uitbreiding van het ecologisch bermbeheer. Dat is positief voor de variatie aan plantensoorten en het insectenleven.

Veiligheidsmaaien

Begin mei start het waterschap ieder jaar met maaien. Bij dit zogenaamde veiligheidsmaaien wordt van de bermen van alle polderwegen een strook gemaaid. In totaal gaat het om ruim 3000 kilometer berm. Vroeger beperkte het waterschap dat tot plekken waar het uitzicht op kruisend verkeer werd belemmerd. Een onderbouwing dat die vroege maaibeurt positief is voor de verkeersveiligheid is er niet. Op sommige plekken gaan wegen van het waterschap over in gemeentewegen waar dan niet zo vroeg gemaaid wordt. Dat levert geen problemen op. Uit een document van de Stichting Wetenschappelijk Onderzoek Verkeersveiligheid komt naar voren dat

een langere begroeiing in de wegomgeving een vertragend effect heeft op de rijsnelheid en dat is dus beter voor de verkeersveiligheid. Kortom voor de veiligheid is het onnodig. Het zogenaamde veiligheidsmaaien wordt ook ruim opgevat. Soms wordt een heel dijktaalud gemaaid. Zelfs de door een natuurorganisatie beheerde bloemdijken worden niet ontzien en met regelmaat kapot gemaaid.

Verlies aan biodiversiteit

Een dergelijke vroege maaibeurt is nadelig voor biodiversiteit. Bloeiende planten sneuvelen waardoor een voedselbron voor bestuivende insecten wegvalt. Insecten, spinnen en andere dieren die zich voortplanten zetten vaak eieren af op planten. Met de maaibeurt wordt in de gemaaide strook een generatie eieren, rupsen, poppen etc. vernietigd. Veelal wordt gewerkt met een klepelmaaier waarbij alles kapotgeslagen en vormalen wordt. Het maaisel blijft ter plekke achter en composteert, waardoor mineralen, zoals stikstof ophopen in de bodem. Hierdoor gaan de leefomstandigheden voor graslandplanten, die in de bermen thuishoren, verloren. Het aantal bloeiende planten vermindert stelselmatig en ruigte met brandnetel en kleeftkruid krijgt de overhand. Dit

gaat ten koste van de biodiversiteit. Verlies aan biodiversiteit is een van de grootste problemen van deze tijd. Uit recent onderzoek blijkt dat de afgelopen 30 jaar bijna 80 % van het insectenleven is verdwenen. Water Natuurlijk Hollandse Delta vindt dat het waterschap zoveel als mogelijk aan herstel van biodiversiteit moeten werken en dat een goed bermbeheer hierbij helpt.

Zorgplicht

Water Natuurlijk wijst ook op de zorgplicht die is opgenomen in de Wet Natuurbescherming. Dit houdt in dat iedereen zich moet onthouden van handelingen die nadelig zijn voor planten en dieren en hun directe leefomgeving. Uiteraard tenzij een ander belang die handeling, in dit geval de vroege maaibeurt, noodzakelijk maakt. In dat geval moet het aan planten en dieren toegebrachte nadeel zoveel mogelijk worden beperkt en eventueel worden gecompenseerd.

Advies

Water Natuurlijk Hollandse Delta adviseert het College van Dijkgraaf en Heemraden om de vroege maaibeurt af te schaffen en te beperken tot situaties waar het uitzicht op kruisend verkeer wordt belemmerd. Dit vanwege de grote nadelen voor biodiversiteit en omdat het niet of nauwelijks bijdraagt aan de verkeersveiligheid. Voorgesteld wordt het vrijgekomen budget te besteden aan herstel van biodiversiteit door uitbreiding van het areaal ecologisch beheerde bermen.

Nadere informatie:

Anne Mollema, fractievoorzitter Water Natuurlijk Hollandse Delta
telefoon 0611017484

Joost Kievit, voorzitter Water Natuurlijk Hollandse Delta
telefoon 0786731522

<https://www.waternatuurlijk.nl/hollandse-delta-wn/>

Groei en Bloei en HWL hebben de expositie "Klimaat in je straat" naar het NLC gehaald.

Januari en februari 2020 is deze tentoonstelling, welke is ontwikkeld door IVN Delft, in het NLC te bezoeken.

Deze tentoonstelling is voor zowel volwassenen als kinderen interessant om te bezoeken.

Voor kinderen zijn er veel proefjes en andere educatieve opdrachten uit te voeren.

De jeugdeducatie werkgroep Numansdorp heeft een mooi programma voor de groepen 7 – 8 van de basisscholen gemaakt. Deze schoolklassen worden in deze maanden dan ook ontvangen op het NLC.

Alle leden van Groei en Bloei en HWL zijn van harte welkom op de openingsdag 4 januari van 14.00 uur.

Daarnaast zijn alle Hoekschewaarders en andere geïnteresseerden tijdens de openingstijden van het NLC van harte welkom.

Wij heten de volgende leden hartelijk welkom!

Bart Jan Kingma
Egbert Touw
Remco van Beest
Tim Jochems
John van den Berg
D.M. Makkus
C.W. van der Blom
J. den Heijer
A.M. van Druten-de Graaf
C.J.A. Leenheer
B. Warner
E. Vink-de Rijke
M. de Bruin
B. den Broeder
J.P. Kats
Wijsman -Tanis
Robin van de Weert
Janneke Hugenholtz
Lex Westerman
Willem van Hassel
C.A. Heij
C. Monster
Vincent Rietvelt
Margo Kleinjan
Joanne Moret
Niek Natte

Zuid-Beijerland
Maasdam
Puttershoek
Oude-Tonge
Heinenoord
Zuid-Beijerland
Zuid-Beijerland
Puttershoek
Puttershoek
Barendrecht
Numansdorp
Zuid-Beijerland
Rotterdam
Puttershoek
Numansdorp
Klaaswaal
Heinenoord
Numansdorp
Heinenoord
Numansdorp
Oud-Beijerland
Strijen
Zuid-Beijerland
Mijnsheerenland
Klaaswaal
Ooltgensplaat

Joop's **PRIKBORD**

deadline kopij inleveren!

30 okt (winternummer)

*Voor de meest recente
informatie kijken op
www.hwl.nl*

*Vanaf 2 november gaan
we weer knotten!*

28 september

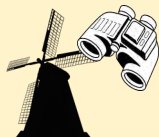
FruitSapdag!!

Vrijdag 30 augustus t/m zondag 1 september **Oeverloop**
Verdere informatie op www.hwl.nl of bel naar 06-20447480.

Vrijdag 6 september **Nachtvinders kijken**
20.45 - 24.00 uur
NBC Klein Profijt, Zalmpad 11, 3261 MD Oud-Beijerland

Zondag 15 september **Excursie molen-, TRM- en Argusvlindererfgoed en natuur**
14.00 - 16.00 uur
Parkeerterrein korenmolen De Lelie, Molendijk 2, 3297 LC Puttershoek
Gratis i.v.m. Open Monumentendag

Zaterdag 28 september **FruitSapdag (kleinschaliger dan vorig jaar)**
10.00 - 16.00 uur
Ritselaarsdijk 8, Westmaas / Strijen / Maasdam, volg P voor parkeren
Met fruitpersmobiel (perst 1.000-den kilo's appels tot sap!), speurtocht voor kinderen, zelf plukstok maken, fruittentoonstelling en verkoop

Zondag 29 september **Bloemen- en Graskruidenranden**
14.00 - 16.00 uur
Berkestee (Fam. V.d. Hoek), Westdijk 50, 3274 KG Heinenoord

Tot eind september **Expositie werkgroep Natuurfotografie**
Thema: "Lijnen"
Bibliotheek Nieuw-Beijerland, Achterstraat 24

Zaterdag 5 oktober **Wandeling door Historisch Mijnsheerenland**
14.00 - 16.00 uur
Etos, Wilhelminastraat 12, 3271 BZ Mijnsheerenland

Zondag 13 oktober **Paddenstoelenexcursie in het Laningpark**
14.00 - 16.00 uur
Parkeerplaats De Open Hof, W. v. Vlietstraat 2a, 3262 EA Oud-Beijerland

Zaterdag 2 november **Start knotseizoen**
Elke dinsdag - en donderdagmorgen en iedere zaterdag.
Verdere info: www.hwl.nl

Zaterdag 2 en zondag 3 november **Tweemaal daagse openbare muizeninventarisatie**
08.00 en 20.00 uur
NBC Klein Profijt, Zalmpad 11, 3261 MD Oud-Beijerland

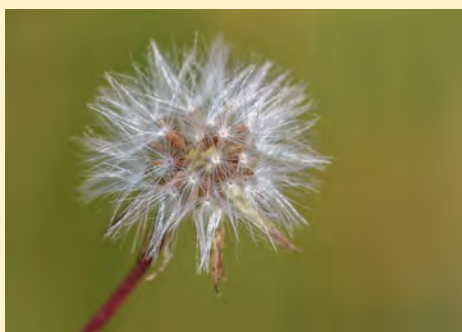
Zaterdag 30 november **Kerststerren kijken**
14.00 - 16.00 uur
Bij Bloeiende Reedijk, Reedijk 110A, 3271 LK Mijnsheerenland

Zaterdag ntb december **Wandeling Kuipersveer, met bezoek aan de knotploeg**
09.30 - 12.00 uur
Kuipersveer (nabij oude haventje), Heinenoord
Aanmelden via excursies@hwl.nl

Maandag 30 december **Oliebollenwandeling**
Grote parkeerplaats; vanuit Sas links voorbij Wielweg/Schenkeldijk, Strijen
Aanmelden via excursies@hwl.nl

Expositie werkgroep Natuurfotografie HWL

Met "Lijnen" als thema exposeert de werkgroep Natuurfotografie in juli, augustus en september voor de 20ste keer een foto-expositie. Ditmaal is de locatie de bibliotheek van Nieuw-Beijerland, aan de Achterstraat 24.

Meer informatie: www.hwl.nl

De Hoekse Bijenkorf

**puur natuurlijke honing
uit eigen streek
koud geslingerd**

- In- en verkoop van honing
- Keurmeester
- Specialist bijenproducten
- Verhuur bijenvolken voor bestuiving

- Streek- en puurmarkten
- Verkoop van pro polis producten
- Certificaat erkend streekproduct
- Workshops
- Zwermverwijdering

Imker **FLIP WOLS** info@dehoeksebijenkorf.nl

06-21818946 Nassaulaan 140 3297BJ Puttershoek

www.dehoeksebijenkorf.nl/

QUADRAAT

QUALITY PRINTING

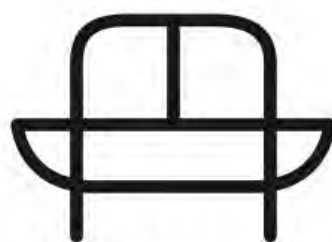
- Huisstijl
- Promotie
- Verpakkingen
- Presentatie, displays
- Signing
- Stickers, labels
- Direct mail
- Buitenreclame
- Bedrijfs- en winkelinrichting
- Specials op hout, metaal, kunststof

WWW.QUADRAAT.NL

Jan van der Meulenstraat 25 | 3361 LZ Oud-Beijerland | t 0186 61 72 33 | e info@quadraat.nl

HW
werkt!
Werk voor iedereen

DOMINIKQ
MEUBELSTOFFEERDERIJ

Ostdijk 187 - 3261 KE - OUD-BEIJERLAND
0186 - 621 430 - www.dominikq.nl

Spreek online af bij kapsalon **Capili** en kies je eigen korting

Kijk op www.Capili.nl

Xoapili

hart
voor **REGELEN**

Deze zomer genieten van een
opgeruimde schuur, garage,
zolder of caravan?

Laat mij het regelen!

Tel: 06 13193313
Mail: m.denboer@hartvoorregelen.nl

Neem nú een
abonnement

Dichtbij
af te halen

Mét verrassende
recepten!

Welkom bij de boer!

Kijk op onze site
voor het actuele
programma.

Geniet wekelijks van biologische groenten, fruit,
aardappelen en speltpasta van boerderij Landzicht.

Landzicht **biologisch**
groentenabonnement.nl
Boerderij Landzicht
Mees en Ageeth Visser
Broekseweg 2a, 3291 LA Strijen
info@groentenabonnement.nl
www.groentenabonnement.nl

Kies voor biodiversiteit in úw Hoeksche Waard!